

Afet Sonrası Evsizliği: 6 Şubat 2023 Depremi ve Malatya Örneği

Hüseyin Taşlı¹ 

Öz

Evsizliğin yapısal nedenlerinden biri de doğal afetlerdir. Afetler sonucunda, afet öncesinde konutu olan bazı bireyler evsiz kalırken; kronik evsizlerin yaşadığı park ve sokak gibi yerler de kentin geneliyle birlikte zarar görmektedir. Uluslararası literatürde “afet sonrası evsizliği” (post-disaster homelessness) fenomeni üzerine sınırlı sayıda çalışma varsa da, Türkiye’de henüz bu alanda araştırma yapılmamıştır. 6 Şubat 2023 Depremi on bir kenti etkilemiş, deprem sonrasında konutu yıkılan, ağır ve orta hasar alan çok sayıda kişi evsiz kalmıştır. Evsiz kalan depremzedelerin büyük kısmı çadır kentlere, daha sonra ise konteyner kent alanlarına yerleştirilmiştir; konteyner kentler, depremzedelere geçici barınma imkanı sağlayarak evsizliği ötelemiştir. Ancak, depremden etkilenen şehirlerden biri olan Malatya’da özel mülkiyetten kaynaklı sorunlar, sözleşme yapılmadan kiralanmış konutlar ve kamu kurumları kaynaklı aksamalar nedeniyle konteyner kent alanlarına yerleşemeyen, düşük gelirleri ve artan kiralardan dolayı evsiz kalmış, bu yüzden de toplu olarak barınabilen büyük bir çadıra sığınan bir evsiz grubu ortaya çıkmıştır. Bu süreçte söz konusu çadıra sığınan çok sayıda depremzede barınma imkanı buldukları çadırdan ayrılmış, bu imkandan mahrum olup çadırdaki barınmaya devam edenler deprem sonrası evsizliğin örneğini teşkil etmiştir. Bu nitel araştırma kapsamında çadırdaki gözlem yapılmış, ayrıca deprem sonrasında evsiz kalan altı geçici evsiz ve deprem öncesinde de evsiz olan dört kronik evsizle görüşülmüştür. Bu iki grup evsizden elde edilen veriler karşılaştırılarak yorumlanmış, kronik ve geçici evsiz gruplarının evsiz kalma nedenleri, cinsiyet, gelir, eğitim, suç kaydı, bağımlılık, kişisel bakım seviyesi, çalışma eğilimi, ihtiyaç duyulan hizmetler, sosyal ilişkiler ve söylem gibi açılardan farklılıklarını gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Evsizlik • Afet sonrası evsizliği • Deprem • Malatya

Post-Disaster Homelessness: The 6th February 2023 Turkey Earthquake and Malatya Case

Abstract

One of the structural causes of homelessness is natural disasters. As a result of such events, some individuals who had housing prior to the disaster become homeless, while places like parks and streets, where the chronically homeless often reside, are also damaged along with the city as a whole. Although a limited number of studies on “post-disaster homelessness” exist in the international literature, no research has been conducted on this phenomenon in Türkiye. The earthquakes of February 6, 2023, affected eleven cities, leaving many people homeless after their houses were destroyed or severely, moderately, or lightly damaged. Most of the homeless earthquake victims were initially placed in tent cities and later in container cities. These container cities provided temporary shelter for earthquake victims, effectively postponing the onset of homelessness. However, in Malatya—one of the cities affected by the earthquake—a group of homeless individuals emerged who were unable to settle in container city areas. This was due to issues such as problems stemming from private property ownership, houses rented without formal contracts, disruptions caused by public institutions, low incomes, and rising rents. As a result, these individuals sought refuge in a tent that provided collective shelter. During this process, many earthquake victims who had initially sheltered in this tent left as they found alternative housing. However, those who lacked such opportunities and continued to stay in the tent became examples of post-earthquake homelessness. As part of this qualitative research, interviews were conducted with two distinct groups: six temporarily homeless individuals who became homeless after the earthquake and four chronically homeless individuals who had already been homeless before the disaster. The data obtained from these two groups were compared and analyzed, revealing significant differences between the chronic and temporary homeless in terms of reasons for homelessness, gender, income, education, criminal record, addiction, level of personal care, work tendencies, services needed, social relationships, and discourse.

Keywords: Homelessness • Post-disaster homelessness • Earthquake • Malatya

1 Sorumlu Yazar: Hüseyin Taşlı (Dr., Sosyal Yardım ve İnceleme Görevlisi) Malatya Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, Malatya, Türkiye, Eposta: huseyintasli18@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5774-9205

Atıf: Taşlı, H. (2024). Afet sonrası evsizliği: 6 şubat 2023 depremi ve Malatya örneği. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 44, 609-630. <https://doi.org/10.26650/SJ.2024.44.2.0666>

Extended Summary

In the literature homeless has corresponded to many concepts such as vagrant, unhoused. This conceptualization emphasized more of the spatial absence of the individual. However, studies have shown that homelessness is not only related to the absence of housing, but also to the physiological, social, economic and cultural aspects of the phenomenon. The inability of the homeless to eat healthy, to have cardiovascular and liver diseases due to addictions, their sudden death has revealed the relationship of homelessness with physiology. The poor social relations of the homeless with their families and their environment has shown the social space dimension of homelessness. The fact that the homeless do not work, do not have regular income, meet their expenses by helping or begging has revealed the connection of homelessness with the economy.

In addition to the space, the reason for the emergence of homelessness with more than one dimension has also been the subject of debate. In general, homelessness was thought to be a defect of the post-industrial capitalist economic system. However, it has been understood in recent years that the phenomenon cannot be explained only by structural elements such as economy, unemployment and poverty. It is a fact that homelessness also has individual causes such as disability, mental illnesses, addictions. In addition to these individual and structural causes, natural disasters such as earthquakes and tornadoes have been seen to have an effect on the emergence of homelessness. With the impact of disasters, many people have become unable to meet their basic needs such as eating and drinking. As a result of disasters, some individuals who had housing before the disaster are homeless; chronic homeless people living in places such as the metro, parks and streets have also been displaced along with the city as a whole.

Despite its late industrialization, chronic homelessness in Turkish society has also had similar characteristics to those in Western societies. When the homeless individuals in Turkish society are examined, it is seen that their families are fragmented and their social relations are weak, they do not have any profession, income, they meet their basic demands with help or begging, they live in areas such as parks, streets, stops, hospitals, they are prone to crime, they do not take personal care, they are mostly composed of men and they have addictions such as alcohol and drugs. This has shown that chronic homelessness does not differ much from society to society. This resemblance shifted the focus of the study titled Homelessness after disaster: The Malatya case of the February 6, 2023 Earthquake to post-disaster homelessness rather than chronic homelessness.

In 06.02.2023, there were two major earthquakes based in Elbistan/Kahramanmaraş. The earthquake, which affected eleven provinces, caused thousands of people to lose their lives, destroyed/severely damaged millions of houses and left millions of

individuals homeless. In the Malatya province within this region, one thousand four people lost their lives, and one hundred and six thousand independent sections were destroyed/ heavy/ medium damage. One hundred and six thousand households were left homeless. At this point, it has come to the agenda whether all of the hundred and six thousand household owners will be considered homeless and will not be subject to this work. First, it was considered to include this group, which physically lost their housing, in the study. However, within a few months after the earthquake, containers were allocated to this group and the group's homelessness was ended. Therefore, individuals in container areas were not included in the study.

After the earthquake, a group could not settle in container city areas for different reasons emerged. With the destruction of the catastrophe, the demand for housing was high, and the rent prices related to it increased. On top of this, the group, which does not have a regular income or can't settle in low-income container urban areas, had to shelter in collective areas. One of these public areas is a tent that was established by a person in the tent city area after the earthquake, providing the opportunity to have public housing, shower and wash clothes. The security of this area is provided by the staff of a local government. The need for food of the earthquake victims in the tent was met by the Turkish Red Crescent. Many people have used the tent temporarily from the earthquake to the present day for shelter. However, a group of six people who could not settle in container city areas for different reasons, and whose income was not enough to rent a house, has remained permanent residents of the tent since the earthquake. After about a year and a half after the earthquake, the group's homelessness did not end, and it was decided that these individuals who stayed in a collective tent should be subjected to work in comparison with chronic homeless people.

In this study, which compares the temporary homeless in the tent and the chronic homeless who were homeless before the earthquake, information about homelessness literature was presented first. Homelessness and the causes of homelessness are explained in this section. Then information about the method, design and working group of the research was given. Homelessness narratives of the participants included in the study in the findings section, gender, age, marital status, income, criminal record, dependency, health status, social relations, period of homeless, explained in the context of personal care. Homelessness has been a topic that has been studied at both international and national levels for many years. However, when the literature is examined, it is seen that there are few studies indicating the impact of the disaster on homelessness. Although a limited number of studies have been conducted on the phenomenon of post-disaster homelessness in the international literature, no research has been conducted in this field in Turkey yet. In this respect, the study is the first study focusing on post-disaster homelessness in Turkey.

The study is qualitative field research. In the research, the case sub-pattern of qualitative research examining the real situation in its natural environment was used. The study first interviewed people who were homeless before the earthquake and then homeless people after the earthquake in the tent. The study revealed similar, different aspects of homelessness between the two groups and explained the type of homelessness caused by the earthquake. In the study, interviewing and observation techniques were used instead of survey technique. As a result of the study, it was seen that while all chronic homeless people were men, there were also women among the temporary homeless. While the chronic homeless stay out is quite long, the temporary homeless have been left out with the earthquake. Homelessness is limited to disaster. Chronic homeless people tend to live on social and environmental benefits, while temporary homeless people tend to work or earn a regular income. Chronic homeless people have poor social ties, especially with their families, while temporary homeless people meet with their families and relatives. While chronic homeless people have an alcohol addiction, temporary homeless people have not experienced this condition. While chronic homeless people seem to not do their personal care, temporary homeless people have paid attention to personal care. While criminal records of chronic homeless people have been found, the majority of temporary homeless people have no criminal records. As a result, it was seen that chronic homeless people have a culture of homelessness when their lifestyle and rhetoric was examined and it was understood that temporary homeless people do not have this culture with their appearance, their style of expression and their expectations about the future.

06.02.2023 tarihinde meydana gelen depremde evden çıkamayan, çaresizce bekleyen, üstüne tonlarca enkaz yıkılan, enkaz altında nefes alamayan, bir daha ışığı göremeyen, ses çıkaramayan, sesi duyulmayan, kar yağmasını istemeyen ama günlerce yağın karla enkazı ağırlaşan, üşüyen, donan, sevdiklerini, ailesini ve evini göremeyen binlerce depremeden anısına.

Afet Sonrası Evsizliği: 6 Şubat 2023 Depremi ve Malatya Örneği

Toplumda kimlerin evsiz olarak tanımlanabileceğine dair tartışmalar, kavrama ilişkin açıklamaların farklılaşmasına neden olmuştur. Somerville, evsizliği, evin olmadığı durumda ideolojik inşanın yan ürünü olarak görmüş, evi ve evsizliği, barınak, ocak, kalp, mahremiyet, kökler, mesken ve huzur çerçevesinde ele almıştır. Bu bağlamda ev, bireysel deneyimlerin, sosyal destek ağlarının, varoluşsal duyguların ve isteklerin simgesi olarak görülmüş ve bireye fiziksel, duygusal ve sosyal güven hissi uyandıran mekan olarak ifade edilmiştir. Birey, evde güvendenken sokakta ya da dışarıda her türlü saldırıyla yüz yüze kalmıştır. Bu belirlenimler üzerinden çatı, güvenli yer, çatisizlik her türlü riski, tehdidi barındıran yer olarak görülmüştür (akt. Gürel, 2023, s. 11)

Arnold'a göre (2015, s. 5), evsiz, karmaşık bir durumu karşılayan tekil bir etiket veya kategoridir. Ona göre, evsizlik ailevi, ekonomik ve politik birçok faktörün sonucudur. Aynı zamanda bu olgu, yeni dinamikler üretmiştir. Arnold, evsizliğin, bireyi sosyal ağından uzaklaştırarak arkadaşlıklarını veya diğer ilişkilerini sürdürmesini zorlaştırdığını belirtir. Avramov'a göre (1996, s. 68-71), evsizler, kasıtlı olarak dışarda kalmamışlardır. Evsizliklerinin arkasında bireysel ve sosyal nedenler vardır. Bu yüzden O, evsizleri, mali kısıtlamalar ve diğer sosyal engellerle kalıcı, yeterli bir konuta sahip olamayan veya sürdüremeyen kişiler şeklinde tanımlamıştır. Avramov, evsizlerle yapılan görüşmelerde evsizlerin dışarda kalmayı kabullenmediklerini, evsizliklerinin geçiciliğine inandıklarını, yaygın inanışın aksine evsizlerin diğer suçlular gibi etiketlenmemeleri ve sosyal yardımlarla desteklenmeleri gerektiğini belirtmiştir.

Genel olarak evsiz, toplumdan izole tek başına yaşayan, ruhsal hastalıkları bulunan, geceyi barınaklarda, dışarda, otellerde, pansiyonlarda, metrolarda, alt geçitlerde, metruk binalarda ve arkadaşlarının yanında geçiren kişidir. Bireyin, en az altmış gün dışarda kalması ve sürekli barınma alanı bulamaması onu evsiz kategorisine yerleştirmiştir (Küçük, 2018, s. 517). Evsizliğin mekansal boyutuna vurgu yapan bu tanımlara Wright ve Rubin (1991, s. 207-208), evsiz bireyler arasında bedensel engellerin fazla, aile ilişkilerinin zayıf olduğunu veya koptuğunu, sosyal yabancılaşmanın ve aşırı yoksulluk belirtilerinin görüldüğünü belirterek toplumsal boyutu eklemiştir. Onlara göre, evsizler, sosyal bağlardan oluşan güvenlik ağlarından yoksun olduklarından evsiz duruma düşmüşlerdir. Grubun düzenli gelirlerinin olmaması, zayıf sosyal bağlantılara sahip olmaları evsizliklerinde başat rol oynamıştır.

Evsizliğin ortaya çıkmasının gerekçeleri üzerine araştırmalar yapan bir grup sosyal bilimci evsizliği, işsizlik, göç, yoksulluk, küresel ekonomik krizler gibi yapısal nedenlerle açıklamaya çalışmıştır. Bu görüşe karşı, bir başka grup, evsizlik olgusu üzerinde alkol ve uyuşturucu kullanımı, engellilik gibi bireysel nedenlerin daha etkili olduğunu savunmuştur (Özdemir, 2010, s. 81). Ancak son dönemde hibrit ya da eklektik yaklaşım, olgunun sadece yapısal ya da bireysel nedenlerle açıklanamayacağını, yapısal ve bireysel nedenlerin birlikte kullanılması gerektiğini belirtmiştir. Bu yaklaşım, bireysel ve yapısal nedenlere, bireyin yaşamsal deneyimlerini, geçmişini, biyo-psiko-sosyal risk faktörlerini, ekolojiiyi, ırkı, etnik kökeni, kültürü, ayrımcılığı dahil etmiştir (Nooe ve Patterson, 2010, s. 106).

Türkiye’deki evsizlik çalışmaları, evsizliğin ortaya çıkışında Batı toplumlarına benzer şekilde yoksulluk, işsizlik, düşük gelir, göç gibi yapısal nedenlerin yanı sıra ruhsal bozukluklar, engellilik, aile içi şiddet, madde bağımlılığı gibi bireysel nedenlerin etkili olduğunu ortaya koymuşlardır (Akyıldız, 2017, s. 71). Bu alandaki çalışmalar, evsizliğin ortaya çıkışında bireysel ve yapısal nedenlerin yanı sıra doğal afetlerin etkisinin görmezden gelinemeyeceğini belirtmişlerdir. Afetler sonucunda evin kaybedilmesi, bireylerin yaşamlarını misafirhane, spor salonu, gençlik merkezleri gibi toplu alanlarda sürdürmeleri afetlerin evsizliğe etkisini göstermiştir (Işıkhana, 2015, s. 470). Sonuçta Türkiye’de işsizlik ve yoksulluğun etkisiyle ailelerin parçalanması, boşanmaların artması, düşük gelire bağlı artan fiyatlar karşısında satın alma gücünün zayıflaması, sosyal yardım kuruluşları aracılığıyla verilen yardımların yeterli olmaması, artan kiralar, konut satın almanın güçleşmesi, kamunun sosyal güvenlik harcamalarının ve sosyal konut yatırımlarının azalması evsizliğin öne çıkan yapısal nedenleri olmuştur. Uyuşturucu madde kullanımı, ruhsal hastalıkların artması, geleceğe dair beklentilerin olmaması evsizliğin bireysel nedenleri olarak öne çıkmıştır.

Avrupa’da evsizlikle mücadelede odaklanan Evsizlerle Çalışan Ulusal Örgütlerin Avrupa Federasyonu (FEANTSA) (2005), evsizleri ikisi “evsizlik”, ikisi ise “konut dışlanması” alt başlıkları altında gruplanan dört kategoriye ayırmıştır. Federasyon, “evsizlik”in iki alt kategorisinden biri olan birinci kategoriye sokaklarda ve kamusal alanlarda, park, bankamatik, otogar gibi yerlerde kalan ve sokak dışında gidecek yeri olmayan “çatısız” (*roofless*) insanları koyar. Evsizliğin ikinci alt kategorisi ise evsiz bireyler için inşa edilen ve barınma ihtiyaçlarını yalnızca belirli bir süreliğine karşılayan barınma evlerinde kalan (sahip veya kiracı olarak kendi konutları olmayan) “konutsuz” (*houseless*) insanlardan oluşmuştur. “Konut dışlanması”nın iki alt kategorisinden ilki olan “güvencesiz konut”larda (*insecure housing*) yaşayanlar, ev sahibiyle anlaşmazlık veya kirayı geciktirme sonucunda evden atılmanın sınırında yaşayan kiracılar ve aile içi anlaşmazlık ya da şiddet sonucu ebeveynleri tarafından evden atılma riski taşıyan aile fertleri gibi kimselerdir. Konut dışlanmasının ikinci alt kategorisini teşkil eden “elverişsiz konutlarda” (*inadequate housing*) yaşayanlar ise derme çatma, gecekondular

benzeri barakalarda, çadırlarda, çok kalabalık ortamlarda, yetersiz konutlarda yaşayan, konut sıkıntısı sebebiyle geçici olarak arkadaş, tanıdık veya akraba evinde kalan kimselerdir (Acar ve ark., 2022, s. 340). Bir başka açıklamada evsizler kronik ve geçici evsizler şeklinde ikiye ayrılmıştır. Kronik evsizlik, uzun süre boyunca devam eden ya da tekrar eden evsizlik türü olarak görülmüştür. Bu gruptaki evsizler parklarda, metrolarda, binalarda, acil yardım binalarında ve sokaklarda barınmışlardır. Geçici evsizlik, doğal afet, ekonomik ve kişisel sorunlar sonucu ortaya çıkan geçici bir süreyi kapsayan bir evsizlik türü olarak ifade edilmiştir (Yağan, 2009, s. 4).

Araştırmanın Özgünlüğü: Afet Sonrası Evsizliği

Evsizler üzerine çalışmalarda evsiz kalma nedenleri temel ilgi odaklarından birini teşkil eder. Ekonomik sebeplerin başında servetin konut sahipliğine, sosyal yardım alınsa bile toplam gelirin ev kiralamaya yetmemesi; dolayısıyla kişilerin konut ihtiyaçlarını karşılayamamaları gelir. Evsizliğe giden yolda çeşitli ruhsal hastalıklar, alkol ve uyuşturucu bağımlılığı gibi görece kişisel sebepler de etkili olabilmektedir. Literatürdeki diğer bir odak da evsizlerin günlük hayatta karşılaştıkları zorluklar karşısında nasıl pratikler geliştirdikleri, günlük rutinlerini nasıl idame ettirdikleridir. Bu çalışmalarda, örneğin uygun barınma koşullarına sahip olmadıkları için kişisel bakımlarını yapmalarının güçlüğü gibi hususlar öne çıkmaktadır. Bireylerin evsiz kalma nedenleri ve evsizlik olgusunun genel yapısı üzerine birçok çalışma yapılmışsa da, kentsel ve kırsal mekanlarda konutlar üzerinde tahrip edici etkileri olan afetlerin evsizliğe sebep olup olmadığı, evsizler üzerinde nasıl etkilere yol açtığı gibi konularda, kısaca afet ve evsizlik kesişiminde Türkiye’deki yerli literatürde yeterli çalışma olmadığı görülmektedir.

Uluslararası literatürde “afet sonrası evsizliği” (*post-disaster homelessness*) olgusuna odaklanan *Natural Disasters and Homelessness* (2009, s. 1-3) başlıklı Katrine Kasırgası doğa felaketini referans alan makalede doğal afetlerin, her an ve her yerde olabileceği, kaynakları azaltacağı, milyonlarca insanı geçici evsiz bırakacağı gibi kronik evsizlerin barındığı parkları, sokakları da yok ederek yeni bir evsizlik ortaya çıkaracağı belirtilmiştir. Çalışma, doğal afetlerin evsizliğin yanı sıra, eğitimi, ekonomiyi olumsuz etkilediğini, otorite boşluğu nedeniyle kentsel alanlarda terkedilmiş konutlara girildiğini ve doğal afetler sonrasında birçok kurbanın, evsizlerin stres bozukluğu, kaygı ve depresyon yaşadığını belirterek doğal afetler ile evsizlik arasında bir ilişki olduğundan söz etmiştir. Modit (2022), deprem, kasırga ve sel gibi doğal afetlerin bireyler, aileler ve özellikle kadınlar üzerinde korkunç bir etkiye sahip olduklarını, konutlarına zarar vererek onları evsiz bıraktıklarını, toplulukların uzun süre yer değiştirmelerine neden olduklarını, geçim kaynaklarını yok ettiklerini, altyapı hizmetleri, mülkiyet ve temel hizmetleri durduklarını belirtmiştir. Modit (2022), bu tür felaketler sonrasında uygun fiyatlı konut temin etmeyi insani bir hak, bu hakkı temin etmeyi de devletin görevi olarak görmüştür.

Türkiye bir deprem ülkesi olmasına rağmen, uluslararası literatürde “afet sonrası konutlandırma” (*post-disaster housing*) ve “afet sonrası evsizlik” (*post-disaster homelessness*) konularında sınırlı sayıda çalışma varsa da, Türkiye’de bu alanda yapılmış bir araştırmaya rastlanmamıştır. 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen deprem, Türkiye’nin on bir kentini etkileyerek geniş çaplı yıkıma yol açmıştır. Deprem sonrasında birçok kişinin konutları tamamen yıkılmış ya da ağır ve orta hasar almış, bu durum söz konusu bireylerin barınma ihtiyacının acilen karşılanmasını gerektirmiştir. Evsiz kalan depremezdelerin önemli bir kısmı ilk etapta geçici bir çözüm olarak çadır kentlere yerleştirilmiş, ardından konteyner kent alanlarına yönlendirilmiştir. Konteyner kentler, depremezdelere geçici barınma imkanı sağlayarak evsizlik durumunu kısmen de olsa ertelemiş ve hafifletmiştir.

Ancak, depremden en çok etkilenen şehirlerden biri olan Malatya’da, özel mülkiyetle ilgili hukuki sorunlar, resmi sözleşme yapılmadan kiralanan konutlar ve kamu kurumlarının organizasyonundaki aksaklıklar nedeniyle konteyner kentlere yerleşemeyen bir grup evsiz depremezde ortaya çıkmıştır. Bu gruptaki bireyler, düşük gelir düzeyleri ve deprem sonrası artan kira bedelleri nedeniyle özel konut kiralama imkanına da erişememiş, bu nedenle toplu barınma sağlayan büyük bir çadıra sığınmak zorunda kalmıştır. Süreç içinde, çadıra sığınan birçok depremezde alternatif barınma imkanları buldukça bu çadırdan ayrılmış; ancak, yeterli imkandan yoksun olan ve çadırda yaşamaya devam eden bireyler, deprem sonrası ortaya çıkan evsizlik durumunun somut bir örneğini teşkil etmiştir. Nitekim bu araştırma deprem sonrası evsizliğin çok boyutlu yapısını ve toplumsal etkilerini, Malatya’da deprem sonrasında evsiz kalan kişilerle deprem öncesinde kronik evsiz olarak sokaklarda yaşayan kişilerin 6 Şubat 2023 Depremi’ni takip eden süreçte yaşadıkları zorlukları ve bu zorluklarla başa çıkma biçimlerini inceleyerek anlamayı amaçlamaktadır.

Yöntem

Bilimsel araştırmayla bilimin gerçekleşmesini sağlayan kuralların akla ve deneye dayanarak kullanılması amaçlanmıştır. Grup ilişkileri içinde insanların bilimsel incelenmesini gerekli gören sosyoloji ve diğer sosyal bilimler, bütün araştırmalarında bilimsel yöntemi kullanmışlardır. Bu nedenle yöntem, bilimsel araştırmalarda tutulan yol olarak görülmüştür (Türkdoğan, 2012, s. 24). Toplumsal bilimlerde, toplumsal gerçeği ya da insan olgularını anlamak ve açıklamak için en bilimsel, en elverişli, en kesin ve en kesine yakın yöntemin bilime temel yapılması gerekir (Ergun, 2006, s. 21). Bu çabayla sosyal bilimlerde nicel, nitel ve karma araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Nicel araştırmalarda, tarafsızlığa, formelliğe ve nesnellığe önem verilmiştir. Yineleme ilkesi, standart, kesin sayısal ölçümler ve istatistikler nicel araştırmaların veri kaynaklarıdır. Buna karşılık, nitel araştırmalar, vakalar hakkında derinlemesine, ayrıntılı bilgilere dayanarak temsiller inşa etmeye çalışmışlardır. Bu

araştırma türünde, araştırmacının kişisel bütünlüğü merkezi konumda yer almıştır. Nitel araştırma yapan sosyal bilimcinin, öznel beşeri boyutu asgariye indirmek için çabalaması gerekmemiştir. Nitel araştırmalarda, veriler çoğunlukla bir hikaye anlatacak veya bir akıl yürütme çizgisi sunacak şekilde düzenlenmiştir. Bu araştırma türünde araştırmacı, üstü kapalı ya da gevşek olarak tanımlanan bir konuyla işe başlamıştır. Özgül konu başlığı araştırma esnasında yavaş yavaş ortaya çıkmış ve yeni bulgulara dayalı yön değiştirebilmiştir. Nitel araştırmalardaki esneklik, araştırma boyunca araştırmacıyı sürekli odağı daraltmaya teşvik etmiştir. Yeni ortaya çıkmakta olan bir araştırma sorusu, ancak araştırma süreci esnasında netlik kazanabilmiştir. Araştırma soruları, bazı veriler toplandıktan ve bir ön analize başlandıktan sonra netleşmiştir. Çoğu nitel araştırmada, en önemli konular ve en ilginç sorular ancak verilere gömülme sonrasında açıklık kazanmıştır. Belli bir koşul ya da toplumsal durum nasıl doğmuştur; insanlar, olaylar ve koşullar, bir durumu zaman içinde nasıl devam ettirmişlerdir, tipik nitel araştırma sorularıdır. Nitel araştırmalar, nadiren sayı tabloları içermişlerdir. Bu araştırma türü, verilere anlam vermiş, onları çevirmiş ve anlaşılır kılmıştır. Nitel araştırmalar, işe araştırılan grubun bakış açılarıyla başlamışlar, ardından onların dünyayı nasıl gördüklerini ve durumu nasıl tanımladıklarını bulup ortaya çıkarmaya çalışmışlardır. Bu, nitel yorumlama olarak tanımlanmıştır (Neuman, 2020, s. 96-311).

Bu araştırma da, sayısal veriler yerine evsizlerin hikayelerinden yola çıkmış, öznel boyutu asgariye indirmek için çabalamamış, özgül başlığı araştırma yürütme sürecinde bulmuş, verilere anlam vermiş ve alandan toplanan verileri bütüncül bir şekilde sunmuş, nitel bir araştırmadır. Nitel araştırma yöntemi, kendi içerisinde fenomenoloji, etnografya, durum (örnek olay) çalışması, söylem analizi, eylem araştırması ve gömülü kuram araştırma alt desenlerini barındırmıştır. Bu desenlerden durum (örnek olay) çalışmasında, araştırmacı güncel bir olayı detaylı bir analizle nasıl ve niçin sorularıyla veri toplamayı amaçlamıştır. Araştırma sürecinde gerçek durum doğal ortamında araştırılmıştır. Belirli bir durum çerçevesinde çalışıldığı için amaçlı örneklem seçilmiştir. Örnek olay deseninde, ilk olarak, araştırma soruları belirlenmiştir. İkinci olarak, analiz yapılmıştır. Üçüncü adımda, veriler birbirine bağlanmış ve son olarak bulgular yorumlanmıştır. Durum araştırmasında, veri toplamak için doğrudan gözlemler, mülakatlar, arşiv kayıtları, dokümanlar, katılımcı gözlemler ve çeşitli somut eserler gibi veri kaynakları kullanılmıştır (Özdemir ve Tuti, 2023, s.224). Bu ifadeler bağlamında evsizlik üzerine yapmış olduğumuz çalışma nitel araştırmanın durum (örnek olay) çalışması desenini kullanmıştır.

Araştırmanın konusu, kırsal alan özelliklerini taşıyan, sanayileşmemiş ve deprem yaşamış bir kentte yaşanan “afet sonrası evsizlik” olgusudur. Araştırmanın amacı, depremin Malatya ilindeki evsizlik üzerindeki etkisinin nasıl değiştiğini belirlemektir. Bu doğrultuda uygun veri toplama teknikleri belirlenmiştir. Teknik, araştırmacıların mantık ve istatistik yöntemlerden çözümleme işlemine girişmeden önce gereken verileri

toplamak ve bir düzene sokmak için kullandıkları özel yolları ifade etmiştir. Teknik, araştırmanın belli aşamasında sınırlı bir şekilde kullanılan pratik elemanlardır. İnsan davranışları üzerinde dört temel veri toplama tekniği kullanılmıştır. Bunlardan birincisi, çeşitli istatistikler ve gazete haberleri gibi hazır bilgiden yararlanmak, ikincisi, insanlara sorular sormak, üçüncüsü, insanların davranışlarının gözlemine yapmak ve dördüncüsü, deney yürütmektir. Teknikler, hem varsayımın gerçekleşmesi hem de konunun dinamikliğini tarafsız ve bütün nitelikleriyle aydınlatması açısından önemlidir. Alan araştırması olarak da ifade edilen katılımcı gözlem tekniği, inceleme grubunun içerisine girmeyi ve onlarla temas etmeyi kolaylaştırır (Türkdoğan, 2012, s. 315). Bu çalışmayla sokaklarda, bankalarda, parklarda ve toplu yaşama imkan tanıyan çadırdaki evsizlerin bilgileri, katılımcı gözlem tekniğiyle elde edilmiştir.

Çalışma Grubu

Deprem sonrasında Malatya ilinde 104.217 konutun orta ve üzeri hasar alması sonucu yüzbinlerce kişi evsiz kalmasına rağmen, bu insanların büyük çoğunluğu geçici bir süre toplu alanlarda yaşadıkdan sonra konteyner kentlere yerleştirilmiş veya başka bir yolla evsizlikleri sona ermiştir (Malatya Haber, 2024). Bu süreç sonucunda hiçbir yere yerleştirilemeyen ve gidecek yerleri olmayan az sayıda insan, toplu alandaki çadırda kalmaya devam etmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, Malatya ilinde sokakta yaşayan ve çadırda yaşayan evsizler oluşturmuştur. Bu kapsamda sokakta yaşayan dört evsiz ve çadırda yaşayan altı evsizle görüşme yapılmıştır. Sokakta yaşayan dört evsizin oluşturduğu birinci grup deprem öncesinde de evsizdir. İkinci gruptaki altı kişi ise deprem sonrasında evsiz kalmıştır. Bu kişiler, deprem sonrasında bir şahıs tarafından kurulan çadırda barınmaktadırlar. Katılımcıların bu iki grubunun kolayca ayırt edilebilmesi için, Katılımcı'nın kısaltması K olmak üzere, birinci gruptaki evsizler K1-1, K1-2... şeklinde; ikinci gruptaki evsizler ise K2-1, K2-2... şeklinde kodlanmıştır.

Çalışmanın bulgularına geçmeden önce çalışmaya konu olan deprem sonrası evsizlerin kaldıkları çadıra ve çalışma sürecine ilişkin bilgi vermekte fayda olacaktır. Bu evsizlerin barındığı çadır, deprem sonrasında bir iş insanı tarafından evleri hasar gören bireylerin barınması için bir alışveriş merkezinin otoparkına kurulmuş ve içerisindeki ranzalarla toplu barınmaya imkan sağlamıştır. Çadıra, barınanların temizlik ihtiyaçları için duş alanları yapılmış ve kıyafetlerin temizliği için makineler yerleştirilmiştir. 2023 yılı Mayıs ayı itibarıyla konteyner kent alanlarının kurulmasıyla çadırda barınanların çoğunluğu konteyner kent alanlarına yerleşmiştir. Çadırda altı kişilik grup, farklı nedenlerle konteyner kent alanlarına yerleşmemişlerdir. 2023 Mart ayı itibarıyla şahıs tarafından kurulan bu çadırın denetimi gayri resmi olarak bir yerel yönetime bırakılmıştır. Yerel yönetim, çadırda kalanların giriş çıkışlarını takip etmek, olumsuz durumların ortaya çıkmamasını engellemek ve depremzedelerin öncelikli barındırılmasını sağlamak için İŞKUR tarafından Toplum Yararına Program kapsamında

Tablo 1. Görüşülen Evsizlerin Demografik Özellikleri

Katılımcı Kodu	Yaş	Cinsiyet	Eğitim Durumu	Meslek	Medeni Durum	Evsiz Kalma Süresi (Yıl)	Düzenli Gelir	Bağımlılık	Sağlık Sorunu	Suç Kaydı	Aile ve Çevre İlişkileri
K1-1	41	Erkek	İlkokul	Yok	Boşanmış	4	Yok	Yok	Şizofreni	Yok	Zayıf
K1-2	50	Erkek	İlkokul	Yok	Bekar	20	Yok	Var	Yok	Var	Zayıf
K1-3	58	Erkek	İlkokul	Sıvacı	Eşi Vefat Etmiş	15	Yok	Var	Yok	Yok	Zayıf
K1-4	51	Erkek	Ortaokul	Yok	Boşanmış	20	Yok	Var	Siroz	Var	Zayıf
K2-1	39	Erkek	Ortaokul	Kasap	Boşanmış	2	Yok	Yok	Antisosyal Kişilik Bozukluğu	Var	Zayıf
K2-2	55	Erkek	Okur-yazar değil	Beden İşçisi	Bekar	2	Yok	Yok	Yok	Yok	Zayıf
K2-3	58	Kadın	Ortaokul	Ev hanımı	Boşanmış	2	Maaş	Yok	Yok	Yok	Güçlü
K2-4	24	Kadın	Lise	Tezgahtar	Bekar	2	Maaş	Yok	Yok	Yok	Güçlü
K2-5	40	Kadın	İlkokul	Yok	Boşanmış	2	Maaş	Yok	Yok	Yok	Kısmen Güçlü
K2-6	23	Kadın	Ön lisans	Yok	Bekar	2	Maaş	Yok	Yok	Yok	Güçlü

istihdam edilen dört personeli görevlendirmiştir. Deprem sonrasındaki bir yıl boyunca çadırdaki evsizlerin yemek ihtiyacı Kızılay tarafından karşılanmıştır. 2024 yılı Eylül ayında bu altı kişilik grup, uygun konteynerlara yerleştirildikten sonra çadır kapatılmıştır.

Malatya ilinde kronik evsizlerin olduğunun gözlemlenmesi sonrasında bu evsizlerin sanayileşmiş kentlerdeki evsizlerle benzerliklerinin olup olmadığına ilişkin bir araştırma yapılması planlanmıştır. Bu çerçevede 2024 yılı Mart ayı itibarıyla grupla mülakat yapılması için katılımcıların evsiz kalma öykülerine odaklanan soru formları hazırlandı. Ancak depremde kronik evsizlerin barındığı pansiyonların yıkıldığı, grup üyelerinin bir kısmının hayatını kaybettiği ve bazılarının il dışına göç ettiği tespit edildi. Bu durum, bazı noktalarda araştırma sürecinin kesintiye uğramasına yol açtı. Detaylı araştırmalar ve Malatya ilinden göç eden birkaç evsizin geri dönüşü, araştırmanın tekrardan yürütülmesini sağladı. Bu aksaklıklar, çalışmanın yürütülme sürecini uzattı. Ancak, kronik evsizlerle yürütülen görüşmeler sonucunda sanayileşmemiş, daha çok kırsal alanın özelliklerini barındıran Malatya ilindeki kronik evsizliğin, sanayileşmiş kentlerdeki evsizlikle farklı yanlarının olmadığı ve çalışmanın literatüre bir katkı sağlamayacağı görüldü. Aynı süreçte depremle evsiz kalan ve çadırdaki barınan bir grubun olduğu fark edildi. Depremle evsiz kalan bu grubu, kronik evsizleri karşılaştırmanın, deprem afetinin ortaya çıkardığı evsizliğe ilişkin yeni bilgiler ortaya çıkaracağı düşünülerek çalışmanın iki grup üzerinde yürütülmesi kararlaştırıldı. Araştırmanın yürütülmesi yaklaşık altı ay sürdü. Katılımcı grubun özellikleri, üniversitelerden bağımsız çalışmanın yürütülmesi, bilimsel etik kurul onayının alınmasını geciktirdi. Olumsuzluklara rağmen araştırma yürütülme sürecinde katılımcılara araştırmanın amacı anlatılmış, sözlü/yazılı onamları ve İnönü Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'ndan 19/11 oturum/karar sayısıyla onay alınmıştır.

Bulgular

Malatya ilinde depremin etkisiyle ortaya çıkan evsizliğin görünümüne ilişkin yapılan alan araştırmasında, her katılımcıya önceden aynı biçimde ve sırada sorular hazırlanmış ve bu yapılandırılmış sorularla evsizlerin evsizlik anlatıları belirlenmiştir. Çalışmada depremin yarattığı evsizlik, deprem öncesi evsizlik üzerinden açıklanmıştır. Bu hikayeler, yaş, cinsiyet, meslek, medeni durum evsiz kalma süresi, evsiz kalma sebebi, hastalık durumu, sosyal ilişkileri, suç kayıtları, gelirleri, aldıkları yardımlar ve kişisel bakımlarını yapabilmeleri çerçevesinde sistematik hale getirilmiştir. Çalışmada öncelikli olarak deprem öncesinde de evsiz (kronik evsiz) olan grubun, sonra da deprem sonrasında evsiz kalan kişilerin hikayeleri ele alınmıştır.

Deprem Öncesi Kronik Evsizler

“Yaşım 43. Kalmışsa erkeğim. (Gülerek) Evsiz kalmadan önce ara işlerde çalışıyordum. Eşime şiddet uyguladım. Beni dışarı attı. Evden uzaklaştırdı. 4 yıl önce boşandım. O zamandır dışarıdayım.

3 çocuk var. Eski karım, çocuklar, kimseyle konuşmuyorum. Annem ve babam öldü. Babam çocukluğumda sigara içtiğim için beni sürekli döverdi. Hem de kemerle. Bu yüzden babamı hiç sevmezdim. Sevgisini görmedim. Şizofreni hastasıyım. Raporum yok. Suçum, sabıkam yok. Sigara içiyorum, alkolüm yok. Depremden önce yardımlarla kışın abinin pansiyonda kaldım. Pansiyon yıkıldı. abi nerde bilmiyorum. Ne depremdi abi. Zaten dışardaydık kışın da dışarda kaldık. (Gülerek) Yardım alıyom. Çöpten topluyom. Onları yiyip içiyom. Bazen yıkanyom zamanını bende bilmiyom. Ben gidem yardımım var.” (K1-1)

Deprem öncesinde de evsiz olan birinci katılımcı, erkek, 43 yaşında, mesleği olmayan, boşanmış ve geliri olmayan bir kişidir. Dört yıl önce sokakta kalmaya başlamıştır. Sokakta kalma nedeni eşine şiddet uygulama sonucunda ailenin parçalanması yani biraz daha kişisel bir nedendir. Psikiyatri hastasıdır. Ailesiyle sosyal ilişkileri zayıftır. Suç kaydı yoktur. Düzenli bir geliri olmadığı için sosyal yardımlarla temel ihtiyaçlarını karşılar. Kişisel bakımını yapmadığı anlaşılmıştır. Sigara dışında bağımlılığı yoktur.

“50 yaşındayım. Görmüyom mu kardaş erkeğim. Evlenmedim. Yok yok hiç evlenmedim. İş, meslek yok. Sahte kimlik meselesi yüzünden hapse girdim, denetimle bıraktılar. Belki yirmi yıldır sokaktayım. El arabacıyım. Bi araba vardı yük götürüp getiriyorum. Bu mahallesinde yıkık belediyenin yıkacağı vardı ya kentsel dönüşüm müydü neydi orda kalıyordum. Bilmiyom kimindi. Gece minderim vardı. Oraya koyup yatıyordum. Depremden sonra onu da yıktılar. El arabada kayboldu. Yok kardaş yok depremden önce de sonra da kardaş, bacı ile görüşmüyorum, benim kimsem yok. He vakıftan ordan burdan biraz yardım alıyom. Onları yiyip içiyom. Şimdilik hastalığım yok. Arada arkadaşlarda yıkanyom. Nidem kardaş nidem şu çarşının boğma rakısı olmasa sıkıntıdan patlayamaz. Onu da bulamıyok” (K1-2)

Deprem öncesinde de evsiz olan ikinci katılımcı, erkek, 50 yaşında, mesleği ve geliri olmayan bekar bir bireydir. Sokakta kalma süresi birinci katılımcıya göre daha uzundur. Sokakta kalma sebebini ifade edememiştir. Sağlık sorunu yoktur. Sosyal ilişkileri zayıftır. Suç kaydı vardır. Sosyal yardımlar temel geçim kaynağıdır. Alkol bağımlısıdır. Birinci katılımcıya göre kişisel bakımını daha iyi yaptığı görülmüştür.

“Buyur kardaş gel sor gel. Yaşım 58. La erkeklüğimiz mi kalmış. İlkokul. Kardaş nasıl bu hale geldim anlatayım. Benim hanım vardı, çocuklar vardı, sıvacıyım. Hanım öldü. Tam on beş sene oldu. O gün bugündür bu kartonun üstündeyim. Öğrendim çocuklar üniversiteyi bitirmişler, kendilerini kurtarmışlar benim faydam olmadı. Nidem kardaş. Anne baba yok. Kardaşlarla da aram yok. İki ayda bir köye kardaşıma gidiyom banyo yapıyom. Başka da yok. Yok kardaş bizim kimseye zararımız olmaz. Ne hapsi, ne mahkemesi çok şükür. Yok kardaş sokakta kimse bize karışmaz biz de kimseye karışmıyoz. Onu bi daha de. He arada şu boğma rakıdan içiyok. Arada dememe bakma bulursak hergün içiyok.(Gülerek) Diğerlerini almaya güç mü yeter. Sigara da var. Rakıyı arkadaşlar getiriyor. Arada ben alıyom. Böyle degildim. Hanım sağken arada bi içiyordum, evim barkım vardı, işime gidip gelidim. Hanım ölünce mahvoldum. Valla yemeği günde bi sefer yiyom. Bi bakıyom çevredeki esnaflar getiryo bırakıyo. 15 yıldır hergün biri bırakıyo. Yaz kış bu kartonun üstündeyim. Bu kartona şükür. Bana yeter. Başka bir şey istemiyom. Deprem öncesi sokakta 25-30 kişiydik. Bizim vardı, vardı. Onlar öldü. Kalp kriziymiş. Şu caminin orda bankta öldü. Diğerleri depremden sonra başka şehirlere gittiler. Ben tek kaldım. Yok hastalığım yok. Depremden önce kışın

..... pansiyonda kalıyordum. Yıkıldı gitti. Sosyalden bazen yardım alıyom. Aman gidecek hal mi kaldı. Dur sana bir şey diyem. Bu büyükler yok mu büyükler, belediye başkanı vekiller ha onlar. Seçim zamanı benim yanıma kadar geldiler şöyle yapamaz böyle edemez. Beni gördüler biri gelmedi demedi bu kim. La sen burda niye kalıyon demedi. Ben bunların neyini destekleyem. Birşeylerini de istemim. Şükür kartonum yeter. La koca Malatya 'da benim gibilerin kalacağı bi yer yapamazlar mı? Yapmazlar kardaş yapmazlar.” (K1-3)

Deprem öncesinde de evsiz olan üçüncü katılımcı, 58 yaşında, erkek, inşaat ustası ve eşi vefat etmiş bir bireydir. Evsiz kalma süresi birinci katılımcıya göre uzun, ikinci katılımcıya göre daha kısadır. Evsiz kalma sebebi, eşin kaybı sonrası yaşanan ruhsal çöküntü ve alkol bağımlılığı gibi kişisel sebeplerdir. Herhangi bir sağlık sorununa sahip değildir. Ailesiyle sosyal ilişkileri zayıftır. Suç kaydı yoktur. Sosyal yardımlar ve çevrenin yardımlarıyla geçimini sağlar. Düzenli bir geliri yoktur. Kişisel bakımını yapmadığı görülmüştür.

“51. Ortayı bitirdim kardaş. Malatya 'nın çocuğuyum. Beni bıraktı. Hanım çok oldu beni bırakalı. İşim yoktu. Belki de bundan bıraktı. Valla ne kadar zaman oldu dışardayım hatırlamıyom. Eş, çocuk, kardaş, ana baba kimse yok. Var da benim için yok. Yok kimseyle konuşmuyom. Kardaş kimse bize karışmazsa biz da karışmıyok. Bir iki kavga etmişliğimiz oldu. Bunlar suçsa. Başka da kavgayla işimiz olmaz. Boğma (raki) mahvetti beni. Bak bu karnım onun yüzünden böyle şişti. Hastanesinde karaciğer yüzünden yattım. Kaç zamandır. İçmiyom. Tek tük sigara. Valla beni bilin. Maaşım neyim yok. Milletten istim, fondan alım, onlarla birşeyler alıp yiyim. Kışın pansiyonun parasını sizden alıdım. Pansiyon da yıkıldı. İyi arkadaşlar vardı sokakta. Çoğu öldü. Ben de yapamım. Bi bilet kestirem de Ankara 'da bir bakımevi var. Gidem orda kalam.” (K1-4)

Deprem öncesinde de evsiz olan dördüncü katılımcı, 51 yaşında, erkek, herhangi bir mesleği olmayan, eşinden boşanmış bir bireydir. Dışarda kalma süresi uzundur. Evsiz kalma sebepleri bireysel nedenlere yakındır. Herhangi bir düzenli geliri olmayıp, sosyal ve çevrenin yardımları temel geçim kaynağıdır. Fazla alkol kullanımına bağlı sağlık sorunları yaşamaktadır. Alkol bağımlısıdır. Aile ve yakın çevre sosyal ilişkileri zayıftır. Suç kaydı vardır. Yakın zamanda hastanede tedavi gördüğünden kişisel bakımı yapılmıştır.

Deprem Sonrası Geçici Evsizler

Çalışma kapsamında incelenen ikinci gruptaki evsizler deprem sonrası evsiz kalmışlardır. Bu gruptaki bireylerin özellikleri birinci gruptan önemli farklılıklar göstermektedir.

“Yaşım 39. Ortaokul. Boşandım. On yıl önce. Çocuk bir tane. Kız. Hayır onunla görüşmiyom. Kasaptım. Dışarda nasıl kaldım. (Uzaklara dalarak) Şöyle: Annem babam sürekli kavga ediyordu. Ben, kardeşlerim annemi seçtik. Çıktık kendimize ev tuttuk. Ben hastayım. Antisoyal kişilik bozukluğu. Biz de kavga ediyorduk. Beni evden kovdular. 5 yıl oldu. Böyle dışardayım. Onlarla konuşmuyorum. Sigara içiyorum, alkol yok. Cezaevi? Cezaevi? Evet girdim. Suçum basit yaralama. Yaklaşık beş yıl kaldım. Basit yaralama suçlarından yaklaşık 5 yıl cezaevinde kaldım. Depremde

*biri bu çadırı yapmış. Ben de kalıyorum. 5-10 kişiyiz. Banyo var. Yemek yok. Yatıyoruz.
Belediyesine bağlı. Çevredekiler para veriyor birşeyler alıyorum. Sosyal yardımlaşmada adres
sorunum olduğu için başvuramıyorum. Adresi düzeltemiyom kimliğim kayıp. Kimliği çıkartamıyorum
param yok. Buraya sarhoşları almıyorlar, kaldırmazalar bura iyi.” (K2-1)*

Deprem sonrasında evsiz kalan ikinci grubun birinci katılımcısı, 39 yaşında, erkek, mesleği kasap olan ve medeni durumu boşanmış bir bireydir. Bu katılımcıda dikkati çekici durum, kendi evlilik hayatından, çocuğundan söz etmek yerine anne, babası ve kardeşleriyle yaşadığı sorunları daha ön planda tutmasıdır. Evsiz kalma öyküsünü aile içindeki şiddete ve engellilik durumu gibi kişisel nedenlere bağlamıştır. Evsiz kalma süresini beş yıl gibi bir süredir. Ancak bu beş yıllık süreç, anne ve kardeşlerinden ayrı olduğu, cezaevinde hüküm giydiği süredir. Yani katılımcı bu süreçte kronik evsizler gibi sokakta yaşamamış, evsizlik kültürüne sahip olmamıştır. Sadece aileden ayrı olmayı sokakta kalmak şeklinde ifade etmiştir. Psikiyatri hastasıdır. Yalnız kaldığında kendi kendine konuşmaya devam ettiği görülmüştür. Aile, eşi ve çocuğuyla görüşmediği için sosyal ilişkileri zayıftır. Suç kaydı vardır. Sigara dışında herhangi bir bağımlılığı yoktur. Kişisel bakımlarını yapmıştır. Yardımlarla geçimini sağlamaktadır.

“55. Okur yazarım yok. Hiç evlenmedim. İşim hamallık. Başka iş bilmim. Depremden önce bi kız kardeşim vardı o da kocasından ayrılmıştı. Onla kiralık bir evde kalıdım. Depremde ev hasar aldı. O’da deprem sonrasında birini buldu, evlenecem dedi. Tamam dedim. Kocasını istemedi. Dışarı attılar beni. İçkim yok. Sigara içim. Çok şükür hastalığım yok. Anne babam öldü. Kardeşler bakmıyor. Yok abi yok hapisle ne işim olur. Yardım alim. vakfi çok uzak gidip dilekçe veremim. Millet veri. Banyoyu çadırda yapım. Yatım. Çamaşırlarımı yıkıyorum. Bir yıl oldu çadırda kalim. Bura iyi. Sıkıntılı kimse yok.” (K2-2)

Deprem sonrasında evsiz kalan ikinci grubun ikinci katılımcısı, 55 yaşında, erkek, beden işçiliği yapan ve bekar olan bir bireydir. Evsiz kalma öyküsü depremle sınırlı olduğundan yaklaşık bir buçuk yıldır. Bireyin evsizliği deprem gibi bir doğal afet kaynaklıdır. Bağımlılığı sigarayla sınırlıdır. Sağlık sorunu yoktur. Akrabalarıyla görüşmediği için sosyal ilişkileri zayıftır. Suça bulaşmamıştır. Sosyal ve çevrenin yardımlarıyla geçinir. Düzenli geliri yoktur. Kişisel bakımını yaptığı görülmüştür.

“58 yaşındayım. Ortaokul mezunuyum. Ev hanımıydım. 20 yıl önce eşimden boşandım. Evliliğim boyunca eşim alkol kullanıp tarafıma şiddet uygulardı. Çok şükür kurtuldum. Bir dönem hasta baktım. Hasta vefat ettikten daha bir iş yapmadım. 2 çocuğum var. Çocuklarım evliler. Kendileriyle görüşüyorum ancak rahatsız etmemek için yanlarında kalmıyorum. Babamdan kalma 6500TL emekli maaşı alıyorum. Alkol, sigara kullanmıyorum. Suç kaydım yoktur. Depremden önce 1000TL kira karşılığında bir konutta ikamet ediyordum. Depremden sonra kiralık oturduğum konuta önce ağır hasarlı raporu verildi. Ben de yıkılacak diye boşalttım. İtirazlar üzerine konut az hasarla çekildi. Az hasar olunca tekrar eve geçmek istedim. Ev sahibim 8000TL kira istedi. Bu miktar gelirim çok üzerinde kaldığı için bu çadırda kalmaya başladım. Yaklaşık bir yıldır buradayım. Burada toplam 8 kadın 15 erkek kalıyor. Burada kalanlar depremde evini kaybedenler, sorunlu mülkiyet nedeniyle konteyner verilmeyenler, inşaat işçileri, öğrenciler ve benim gibi kiralık bir ev tutacak geliri olmayanlar. Burada yolda kalmışlar, iş için gelenler olduğu için çok fazla sirkülasyon olmaktadır.

Benim gibi sabit kalan toplam 8 kişi ya var ya yok. Buraya her evsiz alınmadığı için daha güvenli. 1 yıldır hiçbir sorun yaşamadık. Burada yatma ve duş imkanı var. Emekli maaşla diğer ihtiyaçlarımı karşılıyorum. Gelirim Sosyal Yardımlaşma Vakfı'nın muhtaçlık sınırını aştığı için yardım alamıyorum. Bu çadırın kaldırılmasından endişe ediyorum.” (K2-3)

Deprem sonrasında evsiz kalan ikinci grubun üçüncü katılımcısı, 58 yaşında, kadın, eşinden boşanmış ve ev hanımlığı yapan bir bireydir. Bu bireyin evsizlik öyküsü deprem gibi bir doğal afet kaynaklıdır. Evsiz kalma süresi yaklaşık bir buçuk yıl gibi kısa bir süredir. Sağlık sorunu yoktur. Diğer katılımcılara kıyasla ailesiyle sosyal bağları daha güçlüdür. Herhangi bir suç kaydı yoktur. Alkol, uyuşturucu bağımlılığı yoktur. Yetersiz gibi görülse de emekli maaşı gibi bir düzenli geliri vardır. Sosyal yardım almaz. Bakımlıdır.

“24 yaşındayım. Lise mezunuyum. Bekarım. Ara ara mağazalarda tezgahtar olarak çalışıyorum. Depremde kiracı olarak kaldığım konut yıkılınca ilçede ikamet eden ailemin yanına gidemedim. Yeni bir konut kiralamaya gücüm yetmeyince bu çadırda kalmaya başladım. Burayı güvenilir buluyorum. Sağlık sorunum, suç kaydım yoktur. Yardım almıyorum.” (K2-4)

Deprem sonrasında evsiz kalan ikinci grubun dördüncü katılımcısı, 24 yaşında, kadın, bekar ve hizmet sektöründe çalışan bir bireydir. Evsizliği depremle başlamıştır. Yaklaşık bir buçuk yıllık bir geçmişe sahiptir. Sağlık sorunu, suç kaydı yoktur. Yarı zamanlı çalıştığı için düzenli bir geliri vardır. Ailesiyle sosyal ilişkileri güçlüdür.

“40 yaşında kadını. İlkokul mezunuyum. Eşimden boşandım. 3 çocuğum eşimle kalıyor. Depremde mirasçısı olduğum ev yıkıldı. Konteyner, hak sahipliği gibi haklar diğer mirasçılara verildi. Ara ara çocuklarımın yanına gidiyorum ancak kardeşlerimle görüşmüyorum. Geçici bir işte çalışıyorum. İş geçici olunca düzen kuramıyorum. Asgari ücret kadar gelirim var. Ben de güvenli bulduğum için buraya sığındım. Sağlık sorunum, suç kaydım yoktur. Alkol sigara kullanmıyorum.” (K2-5)

Deprem sonrasında evsiz kalan ikinci grubun dördüncü katılımcısı, 40 yaşında, kadın, eşinden boşanmış ve geçici çalışan bir bireydir. Evsizliği deprem sonrasında başlamıştır. Yani afetten kaynaklanmıştır. Sağlık sorunu, bağımlılıkları ve suç kaydı yoktur. Süreli de olsa düzenli bir gelire sahiptir. Bakımlıdır.

“23 yaşındayım. Önlisans mezunuyum. Bekarım. KPSS'ye hazırlandığım için part time çalışabiliyorum. Deprem öncesinde ailemin desteği ve yarı zamanlı çalışma kazancıyla kiralık evde oturuyordum fakat deprem sonrasında evler yıkıldı, kiralalar arttı. Kazancımınla sizce ev kiralayabilir miyim? Ailem ilçesinde. Biliyorsunuz en uzak ilçelerden biri. Alkolüm, sigaram yok. Telefon bağımlıyım. (Gülerek) Evet hafta sonları bazen köye gidiyorum. Gelirim 10 bin civarı. Yani yarı asgari ücret. Burda yeme içme masrafım oluyor. Köye gittiğimde kıyafetlerimi filan orda yıkıyorum. Gördüğünüz gibi gayet sağlıklıyım. Başta ailem buraya çok sıcak bakmadı. Sonra güvenli olduğunu görünce rahat ettiler. Burası güzel. Şarhoş, sıkıntılı tipler alınmıyor. Sosyal yardım almıyorum.” (K2-6)

Deprem sonrasında evsiz kalan ikinci grubun son katılımcısı, 23 yaşında, bekar, yarı zamanlı hizmet sektöründe çalışan bir bireydir. Deprem sonrasında evsiz kalmış,

evsizliği depremle sınırlıdır. Engel durumu, suç kaydı, alkol, sigara bağımlılığı yoktur. Ailesiyle sosyal bağları güçlüdür. Sosyal yardım almaz. Bakımlıdır.

Tablo 2. Evsiz Grupların Özelliklerinin Karşılaştırılması		
Katılımcı Grubu Özellikleri	Deprem Öncesi Kronik Evsizler (K1 Grubu)	Deprem Sonrası Geçici Evsizler (K2 Grubu)
Cinsiyetleri	Tamamı erkektir.	Hem erkek hem de kadın evsizler vardır.
Yaşları	Tamamının yaşı 40 yaş üzeridir.	Grup üyeleri içerisinde yaş dağılımı farklılık göstermiştir. Grupta 20'li, 30'lu, 40'lı yaşlarda bireyler yer almıştır.
Eğitim Durumları	Çoğunluğu, okur yazar ya da ilkokul mezunudur.	Grubun eğitim durumu da farklılık göstermiştir. Lise mezunu, yüksek okul mezunları grup içerisinde fazladır.
Gelir Durumları	Dilenecek veya yardımlarla geçinirler.	Düzenli gelir elde etme eğilimindedirler.
Medeni Durumları	Tamamı boşanmıştır.	Bu gruptaki katılımcılar ya hiç evlenmemişler ya da boşanmışlardır.
Meslekleri	Neredeyse tamamı bir mesleğe sahip değildir.	Bu gruptaki katılımcıların çoğunluğu bir mesleğe sahip değildir. Grup üyeleri, niteliksiz ara eleman olarak çalışma eğilimindedirler.
Evsiz Kalma Süreleri	5 yılı aşmış uzun sürelidir.	Depremle birlikte kısa sürelidir.
Bağımlılıkları	Çoğunluğu alkol bağımlısıdır.	Bağımlılıkları yoktur.
Suç Kayıtları	Çoğunluğunun sabıka kaydı vardır.	Çoğunluğunun suç kaydı yoktur.
Aile ve Çevreleriyle Sosyal İlişkileri	Zayıftır.	Güçlüdür.
Kişisel Bakımları	Tamamı kişisel bakımını yapmamıştır.	Tamamı bakımlıdır ve temizliğe önem verir.

Değerlendirme ve Sonuç

Alan araştırmasıyla Malatya ilindeki evsizlik olgusu ve bu olguya depremin etkisi aydınlatılmaya çalışılmıştır. Çalışmada alan araştırması yapılmış, nitel araştırma yöntemi ve örnek olay nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırma sürecinde 6 Şubat 2023 depremi öncesinde evsiz olan dört kişi, deprem sonrası kurulan ve toplu barınmaya imkan sağlayan çadırda kalan altı kişi, toplam on kişi ile görüşme yapılmıştır. Görüşmeler sonucunda Malatya ilinde deprem sonrası dönemde iki grup evsizin var olduğu tespit edilmiştir. Görüşülen 10 kişinin 4'ü kronik, uzun süreli evsiz, 6'sı deprem sonrasında geçici evsizdir. Kronik evsizlerden oluşan birinci grup evsizlerin, tamamı erkektir.

Herhangi bir meslekleri yoktur. Aileleri parçalanmıştır. Bu gruptaki evsizlerin, deprem öncesinde ve sonrasında yaz aylarında banklarda, sokaklarda, alt geçitlerde, kış aylarında pansiyon, otel gibi barınma alanlarında kaldıkları tespit edilmiştir. Bu yüzden evsizlikleri kroniktir. Birinci gruptaki evsizlerin, kişisel bakımlarını yapmadıkları ve alkol bağımlısı oldukları görülmüştür. Bazı grup üyelerinin dolaşım sistemine bağlı ölümleri, bu tezimizi desteklemektedir. Bu gruptaki evsizlerin düzenli bir gelirleri de yoktur. Bu yüzden yaşamlarını çevrenin ve sosyal kurumların yardımlarıyla sürdürmüşlerdir.

Birinci gruptaki evsizlerin toplumun tamamıyla sosyal bağlarının ya da ilişkilerinin zayıf olduğu tezi çalışmayla doğrulanmamıştır. Bu gruptaki evsizlerin aile, akraba ve yakın çevreleriyle sosyal ilişkileri zayıftır. Ancak barındıkları kaldırımın esnafıyla bir bağ kurmuşlardır. Bu anlamda hayatlarının evsizlik öncesi dönemine ait ilişkilerinin zayıf; evsizken, evsiz oldukları bilinerek ve muhatapları tarafından kabul edilerek kurdukları ilişkilerin ise görel olarak güçlü olduğu söylenebilir. Bu yeni ilişkiler arasında en önemli yeri tutan esnaf, Batı toplumlarındaki gibi evsizleri damgalama, etiketleme yoluna gitmemiş, bu kişilerin yeme içme ihtiyaçlarını, zaman zaman maddi taleplerini karşılamıştır. Esnaf, gruptan rahatsız olmadığı gibi yardım kurumlarıyla ilişkilerinde aracı olmuştur. Bu durum, belki kırsal toplumun özelliklerini barındıran Malatya ilindeki evsizliğe özgü bir durumdur. Esnaf ile evsizler arasındaki sosyal ilişkinin yanı sıra evsiz grubunun üyeleri arasında sıkı bir dayanışma olduğu gözlemlenmiştir. Grup üyelerinin, yardım kuruluşlarına birlikte başvurmaları, alkolü birlikte ve ortaklaşa tüketmeleri, günü birlikte geçirmeleri ve sonlandırmaları bu düşüncemizi desteklemiştir. Ayrıca, birinci grupta suç kaydı olan evsizler olduğu gibi herhangi bir adli olaya karışmayan evsizlerin de olduğu tespit edilmiştir. Karşılan suçların da organize ve istikrarlı değil, münferit ve anlık nitelik taşıdıkları görülmektedir. Bu gruptaki K1-1'in şiddet, K1-4'ün kavga nedeniyle cezaevinde hüküm giymesi ve grup üyelerinin parkta beraber alkol alırken zaman zaman kendi aralarında taşkınlık çıkararak gözaltına alınmaları bu düşüncemizi desteklemiştir. Bu yüzden Malatya ilinde deprem öncesinde de evsiz olan grubun suça eğilimli olduğu tezi doğrulanmamıştır.

Sonuç itibarıyla çalışmada incelenen birinci gruptaki evsizlerin, evsizlikleri uzun sürdüğünden kronik olduğu görülmektedir. Evsiz kalmalarına Arnold'ın (2015) belirttiği gibi kişisel, yapısal faktörler kadar politik faktörler de neden olmuştur. Bu grup, FEANTSA'nın (2005) sokak dışında gidecek yeri olmayan "çatısız" (*roofless*) insanlar kategorisi içerisinde yer almıştır. Ölüm nedenleri, diğer literatür çalışmalarındaki tezleri desteklemiştir. Grup, Write ve Rubin'in (1991) belirttiği gibi bütün sosyal bağlarını kaybetmemiştir. Evsizliğinin sebebi ne olursa olsun grup, taşkınlık yapmadığı sürece toplum tarafından mağdur, kurban olarak nitelenmiş ve yardımlarla desteklenmiştir.

Çalışmanın esas odağını ve çalışma grubunun büyük parçasını teşkil eden ikinci grup evsizler ise, deprem sonrasında evsiz kalmışlardır. Bu yüzden, evsizlikleri kronik

değil geçicidir. En azından henüz, evsizliklerinin kronik evsizliğe dönüştüğünün, bu yönde bir eğilim içerisinde olduklarına dair bir işaret yoktur. Bu grubun üyeleri, birinci grup gibi sadece erkeklerden oluşmamış, grupta hem kadın hem de erkek evsizlerin olduğu görülmüştür. İkinci gruptaki evsizlerin çoğunluğu aileleriyle görüşmektedir. Bu yüzden bu grubun evsizliği ile aile yapıları arasında bir bağ kurulamamıştır.

Bu grubun evsizliklerinin temel sebebi, Işıkhan'ın (2015, s. 470) vurguladığı gibi bir doğal afettir. 2023 depremi Malatya ilindeki konutların önemli bir kısmının yıkılmasına ya da ağır hasar almasına yol açmıştır. Konut arzının patlaması kira fiyatlarının artmasına yol açmıştır. Ayrıca bu süreçte ülkemizde yüksek enflasyon, satın alma gücünü zayıflatmıştır. Bu durumda mülkiyete bağlı anlaşmazlıklar yüzünden konteynerlere erişemeyen, ev kiralamaya ekonomik gücü yetmeyen bir grup ortaya çıkmıştır. Bu koşullar üzerinden ikinci gruptaki evsizlerin evsiz kalmalarına yol açan, deprem ve sonrasındaki yapısal unsurlardır. Grubun evsizliği, FEANTSA'nın evsiz kategorisi "konutsuz" (*houseless*) içerisinde yer almaktadır. İkinci grup evsizlerin, kayıt dışı işlerde çalıştıkları ya da düşük gelirlere sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu yönüyle grup, sosyal yardım almak yerine bir gelir elde etme eğilimindedir. Grup içerisinde suç işleme eğilimi ve alkol, uyuşturucu bağımlılıkları oldukça düşüktür. Grup üyeleri, kişisel bakımlarına önem vermişler ve toplumsal alan ile sosyal bağlarını ve ilişkilerini güçlü tutmuşlardır.

Sonuç itibarıyla Malatya ilinde iki grup evsiz vardır. Nedeni ne olursa olsun bu iki grubun bir çatısının olmaması, dışarda kalması ve evsiz olması ortak yönleridir. Ancak iki grup arasında dışarda kalma süresi bakımından farklılık olduğundan evsizlik kültürü bakımından farklılık oluşmuştur. Birinci grubun üyeleri, sosyal yardımlara bağımlıdırlar, çalışmazlar, dilenerek ihtiyaçlarını karşılarlar, kişisel bakımlarını yapmazlar, aile ve çevreleriyle sosyal bağlarını kesmişlerdir, bağımlılıklara sahiptirler. Bu özellikleri ve grup üyelerinin kendilerini ifade biçimleri evsizlik kültürüne sahip olduklarını ortaya koymuştur. Buna karşın ikinci grubun üyeleri, çalışma eğilimindedirler, kişisel bakıma önem verirler, çevreleriyle iyi ilişkilere sahiptirler. Bu özellikleri ve kendilerini ifade etme biçimleri ikinci gruptaki evsizlerin evsizlik kültürüne sahip olmadıklarını göstermiştir. Hatta ikinci gruptakilerin birinci grubun davranışlarından rahatsız olduğu ve mevcut toplu barınma alanına alınmamaları için kuruma baskı yaptıkları görülmüştür. Birinci grubun evsizliklerinin ne zaman sona ereceği bilinmez. Ancak ikinci grubun evsizlikleri sosyal konut projeleri ya da konut sayısının artmasına bağlı fiyatların düşmesi sonucu sona erecektir. Çalışmayla sanayileşmemesine ve kırsal toplumun özelliklerini barındırmasına rağmen Malatya ilindeki deprem öncesi evsizliğin sanayileşmiş büyükşehirlerdeki hatta Batı toplumlarındaki evsizlikle benzeştiği görülmüştür. Malatya ilindeki evsizliği diğer evsizliklerden ayıran temel unsur, depremdir. Bu yönüyle deprem, Malatya ilindeki evsizliğin görünümünü değiştirmiştir tezimiz doğrulanmıştır.

Çalışmanın sonucuna bir eksiklik/öneri eklemekte fayda vardır. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları ile Malatya ilindeki evsizlere ilişkin bir görüşme yapılmıştır. Kurum yetkilileri, 2014 yılından bu yana Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın, kronik evsizler için her yıl kış dönemi başlamadan taşradaki teşkilatları Vakıflara Evsiz Konaklama Projesi yaptırdığını, proje kapsamında öncelikle ildeki evsiz, mekansız ve kimsesiz kişilerin tespitinin yapılmasının, tespitler sonrasında bu kişilerin öncelikle kamu misafirhanelerinde, misafirhane bulunmaması durumunda otel ve pansiyonlarda konaklatılmasını ve bu kişilerin banyo, tıraş gibi sağlık, temizlik, temel ve giyim ihtiyaçlarının karşılanmasını, giderin proje kapsamında Bakanlıktan talep edilmesini önerdiği belirtilmiştir. Bakanlığın bu projesinin, kısmi süreli olduğu ve kış dönemini kapsadığı görülmüştür. Bakanlığın bu kısmi hizmetine karşın olgunun daha bütüncül ele alınması, daha kapsamlı tedbirlerin uygulanması gerektiği düşüncesindeyiz. Kanaatimizce toplumdan soyutlanmış bu grubun, misafirhanelerde, otellerde barındırılmaları pek mümkün olmamaktadır. Grup, sadece sağlıksız pansiyonlarda barındırılabilir. Grup içerisinde alkol bağımlılığı oldukça yüksektir. Buna bağlı, barınma alanlarında taşkınlık çıkarma, bulunduğu alanı kirletme, kişisel bakımın zayıf olmasına bağlı toplu alanlarda barınanları rahatsız etme nedeniyle grup, otel ve misafirhanelerde barındırılmamaktadır. Bu barındırılmama problemine karşılık öncelikli olarak evsiz gruplar için Bakanlığın desteğiyle yerel yönetimler tarafından barınma ve rehabilitasyon merkezlerinin kurulması gerekmektedir. Kaymakamlık ve valiliklerden ziyade yerel yönetimlerin öne çıkarılmasının gerekçesi şudur. Bu tür projelerde Valilik ve Kaymakamlıkların tamamen bakanlığın bütçelerine bağımlı olmaları, personel sayılarının, araç, nitelikli, teknik personel eksikliği projenin faaliyetlerinin bir süre sonra aksamasına neden olabilmektedir. Yerel yönetimlerde nitelikli ve teknik personel istihdamının daha kolay yapılabilmesi, bakanlık bütçesinin yetersiz olduğu durumlarda yönetimin kaynağının kullanılabilmesi evsizlikle mücadele daha etkin sonuçlar vereceği kanaatindeyiz. Bu alanlarda barınmanın yanı sıra gruptaki evsizlik kültürünün yok edilmesi, grubun topluma tekrardan kazandırılması için çalışmalar yapılmalıdır. Grup üyelerinin evsizlik kültürleri yok edilmeden barınma alanlarına, sosyal konutlara yerleştirilmeleri durumunda toplu alanlarda yaşayan evsiz olmayan bireylerle çatışmalar yaşadıkları hem gözlemlerimiz hem de kronik evsizleri barındıran bir pansiyon sahibi tarafından teyit edilmiştir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Etik Onay: İnönü Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'ndan 2024 yılı 19/11 oturum/karar sayısıyla onay alınmıştır.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author declare no potential conflicts of interest with respect to the research, authorship, and/or publication of this article.

Grant Support: The author received no financial support for the research, authorship, and/or publication of this article.

Ethical Approval: Approval was obtained from Inonu University Social and Human Sciences Scientific Research and Publication Ethics Committee with the session/decision number 19/11 in 2024.

Kaynakça/References

- Acar, B., Bozkafa, H., Vural, B., Önal, S., Genç, M. ve Yaman, Ö. M. (2022). Evsizliğin Nedenleri ve Deneyimleri Üzerine Nitel Bir Araştırma: Beyoğlu Örneği, *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 33(2), 339-358.
- Akyıldız, Y. (2017). Dünyada ve Türkiye’de Evsizlik Sorunu ve Çeşitli Uygulamalar, *LAÜ Sosyal Bilimler Dergisi* (VIII-I), ss.:67-91.
- Arnold, K. R. (2015). Citizenship and Social Work-Homelessness, *Socialt Arbete En Grundbok*, 3rd ed. in ed.s Marcus Knutagård, Anna Meeuwisse, Sune Sunesson, and Hans Swärd, Lund University, Sweden (Stockholm: Natur & Kultur), ss. 1-22. https://www.academia.edu/24717708/Citizenship_and_Social_Work_Homelessness?rcc=same_author&rccpos=0&rccpg=1&rccid=29584084897, Erişim Tarihi: 10.07.2024.
- Avramov, D. (1996). *The Invisible Hand of the Housing Market: A Study of Effects of Changes in the Housing Market on Homelessness in the European Union*, FEANTSA, Brussels. <https://archive.org/details/invisiblehandofh0000avra/page/n5/mode/2up?view=theater>, Erişim tarihi:17.08.2024.
- Ergun, D. (2006). *Yöntemi Bulmak*, İmge Kitabevi, 2. Baskı, Ankara.
- FEANTSA (2005). ETHOS Typology on Homelessness and Housing Exclusion, <https://www.feantsa.org/en/toolkit/2005/04/01/ethos-typology-on-homelessness-and-housing-exclusion?bcParent=27>, Erişim Tarihi:08.12.2024.
- Gürel, M. (2023). *Evsizlik Olgusu ve Evsizlere Yönelik Sosyal Hizmet Çalışmaları: Bursa Örneği*, İstanbul Zaim Üniversitesi Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- Işıkhan, V. (2015). Homeless People In Turkey and Social Work Interventions, *15th International Academic Conference*, Rome (15): 468–477.
- Küçük, M. (2018). Evsizlik ve Evsizliği Açıklayan Teoriler, *İdealkent: Kent Araştırmaları Dergisi*, 24, 515-535.
- Malatya Haber (2024). malatyahaber.com, 13.04.2024, <https://malatyahaber.com/haber/malatyada-yikilmamis-agir-hasarli-bina-sayisi-6-binin-uzerinde>, Erişim Tarihi: 06.12.2024.
- Modit, J. (2022). The Human Right to Affordable Housing in a Post Disaster Scenario, *Annual International Conference On Environmental Law*, CEERA, NLSIU, Sunulmuş Bildiri, https://www.researchgate.net/publication/383025718_The_Human_Right_to_Affordable_Housing_in_a_Post-Disaster_Scenario, Erişim Tarihi: 21.10.2024.
- National Coalition For The Homeless. (2009). *Naturel Disasters And Homelessness*, <https://nationalhomeless.org/wp-content/uploads/2017/09/Natural-Disasters-and-Homelessness-Fact-Sheet-2009.pdf>, Erişim Tarihi:21.10.2024, ss.1-3.
- Neuman, W. L. (2020). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri Nicel ve Nitel Yaklaşımlar Cilt 1*, Siyasal Kitabevi, Sekizinci Edisyon, Çev.: Özlem Akkaya, Ankara.
- Nooe, R. M. ve Patterson, D. A. (2010). The Ecology of Homelessness, *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 20(2), s.s.105–152.
- Özdemir, M. ve Tuti, G. (2023). Nitel Araştırma Desenleri: Metodolojik Bir Temellendirme, *Çankırı Karatekin Üniversitesi Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 11(2), 217-235. <https://doi.org/10.57115/karefad.1331759>
- Özdemir, U. (2010). Evsizlik ve Evsizlere Genel Bir Bakış, *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, Cilt: 21, Sayı: 2, s. 77-88.

- Türkdoğan, O. (2012). *Çağdaş Bilimsel Araştırma Metodolojisi ve Sorunları*, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul.
- Wright, J. D. ve Rubin, B. A. (1991). Is homelessness a housing problem? *Housing Policy Debate*, 2(3), 205–223.
- Yağan, M. (2009). *Ankara'da Evsiz Ölümleri*, Uzmanlık Tezi, Gazi Üniversitesi Adli Tıp Anabilim Dalı, Ankara.